

FOTOSERIE Werken aan cameratoezicht

CAMERA'S IN BEELD

Werkvloer

Aan nieuws over **cameratoezicht in openbare ruimten** is in Nederland geen gebrek. Maar uit de **evaluaties** komt meestal oud nieuws: camera's op straat worden op uiteenlopende manieren ingezet – en een positief effect is nergens een garantie. Écht nieuws is er over het ontwerp van **camerabehuizing**.

Fotografie: Liesbeth Dingemans

Tekst: Lynsey Dubbeld

Camera's tegen groepen rondhangende jongeren en zwerfvuil op straat. Dat was het idee dat de Amsterdamse burgemeester Van der Laan in 2012 presenteerde aan de gemeenteraad. De gemeente zou het camera-toezicht in de openbare ruimte niet alleen willen gebruiken voor het registreren van misdrijven en het opsporen van verdachten, maar ook voor het tegengaan van overlast en verloedering. Steeds meer Nederlandse gemeenten, waaronder Almere en Ede, doen dat al.

De hoofdstad heeft tot nu toe wisselende successen geboekt met camerabewaking in de openbare ruimte. In de eerste evaluatie van alle lopende cameraprojecten, die in 2012 werd gepubliceerd, constateert de DSP-Groep dat cameratoezicht 'geen eenduidig effect' heeft op de veiligheid. Die conclusie geldt zowel voor de subjectieve als objectieve veiligheid.

Dat wil niet zeggen dat er geen enkel positieve effect optreedt in de twintig geëvalueerde buurten met camerabewaking. Het aantal door de politie geregistreerde incidenten is in zes cameragebieden gelijk gebleven en in vier gebieden gestegen. Daar staat tegenover dat de geregistreerde criminaliteit

*(Foto links)
Camera's die een vriendelijke uitstraling hebben, kunnen veiligheidsgevoelens positief beïnvloeden.*

*(Foto rechts)
In Amsterdam hangen ruim tweehonderd camera's, waaronder ook in het stationsgebied.*

>>

in tien gebieden met publiek cameratoezicht is gedaald.

Uit een andere informatiebron die de DSP-Groep raadpleegde – slachtofferenquêtes die zijn gehouden onder bewoners en bezoekers – blijkt dat de ervaren overlast en criminaliteit in zes camera-gebieden zijn verminderd. Wel is er in zes gebieden sprake van een toename van de problematiek. En in twaalf gebieden is er geen enkel of een onbekend effect te constateren.

De voorzichtig positieve conclusie van DSP: de 210 camera's die eind 2011 in de Amsterdamse straten hangen, leiden nauwelijks tot waterbedeffecten.

Uit analyses van politiecijfers en aanvullende interviews blijkt namelijk dat verplaatsing van veiligheidsproblemen naar gebieden zonder camera's in beperkte mate optreedt en nooit volledig is.

De Amsterdamse onderzoeksresultaten zijn in twee opzichten exemplarisch voor de Nederlandse ervaringen met camera's op straat. Allereerst zijn de onderzochte cameraprojecten onderling sterk verschillend: niet alleen wat betreft effecten, maar ook wat betreft locatie, doel en organisatie. In de hoofdstad hangen gemeentelijke camera's in winkelstraten, uitgaansgebieden, woonwijken en rond het station. De projecten binden de strijd aan met overlast, overvallen, uitgaansgeweld of

drugshandel. De beelden worden soms live uitgekeken, soms alleen opgenomen.

De diversiteit in de uitvoering van cameratoezicht is ook op landelijk niveau zichtbaar. Bijna een derde van de Nederlandse gemeenten maakt gebruik van camerabewaking in het openbare domein, blijkt uit de laatste metingen van Regioplan. De camera's hangen in uitgaansgebieden, op bedrijventerreinen, rond stations en bij openbare gebouwen. Het verbeteren van veiligheid is de primaire aanleiding voor de inzet van cameratoezicht, maar gemeenten noemen de laatste jaren ook steeds vaker overlastbestrijding als doelstelling.

Het tweede punt waarop de Amsterdamse evaluatie-uitkomsten veelzeggend zijn, heeft te maken met de beperkingen van het effectonderzoek naar cameratoezicht. In de meeste cameragebieden in Amsterdam zijn geen nulmetingen verricht, waardoor een (wetenschappelijk) verantwoorde effectevaluatie eigenlijk niet mogelijk is. En een vergelijking tussen een gebied met cameratoezicht en een vergelijkbaar controlegebied zonder camera's heeft de DSP-Groep ook niet kunnen maken. De onderzoekers zijn dan ook terughoudend om een algemeen oordeel te vellen over camera-toezicht in Amsterdam.

Cameratoezicht op de Wallen moet drugs-handel en uitgaans-gerelateerde overlast in het gebied tegengaan.

>>

De onzekere effecten van camera's zijn al lang bekend, niet in de laatste plaats in internationale kringen. In hun omvangrijke review van strategieën voor criminaliteitspreventie uit 2010 concluderen Brandon Welsh en David Farrington nog maar weer eens dat Closed-Circuit Television alleen effectief is in specifieke omstandigheden. Zo kunnen camera's in parkeergarages voertuigcriminaliteit tegengaan. Maar de precieze omstandigheden waaronder CCTV optimaal effect sorteert, zijn nog altijd onbekend, waarschuwen de twee Britse deskundigen.

Dezelfde conclusie trekt Regioplan in zijn evaluatie van Nederlands cameratoezicht op openbare plaatsen uit 2011. Uit de ervaringen die gemeenten in ruim

tien jaar hebben opgedaan, kunnen we een belangrijke les leren: 'de omstandigheden waaronder het middel wordt toegepast zijn bepalend voor het succes van cameratoezicht in een specifiek gebied'.

Regioplan adviseert om een aantal best practices in de spotlights te zetten: de evaluaties daarvan kunnen gemeenten helpen om cameratoezicht effectiever toe te passen. In Bergen op Zoom heerst al jarenlang tevredenheid over camera's in de binnenstad, die drugsoverlast, uitgaansoverlast en uitgaansgeweld zouden tegengaan. En de Rotterdamse Rekenkamer ontdekte in 2012 dat van het cameratoezicht in de metrostations een preventieve werking uitgaat. Hoewel deze successen niet zonder

*(foto links)
In cameragebieden worden in de regel ook andere maatregelen getroffen, zoals afspraken met ondernemers.*

meer kunnen worden vertaald naar andere locaties, bieden ze wel informatie en inspiratie voor gemeenten die camera's (gaan) inzetten.

Daarbij kunnen nieuwe inzichten worden meegenomen over de invloed van het ontwerp van camerabeuizingen op het gevoel en gedrag van het publiek. Uit een recente publicatie van Stichting Veilig Ontwerp en Beheer blijkt namelijk dat veiligheidsgevoelens positief kunnen worden beïnvloed door een vriendelijk design. En een camera die past in het straatbeeld zal agressief gedrag en vandalisme tegen het elektronische toezicht verminderen. *Cameratoezicht en design* doet ook verslag van Amerikaans onderzoek. Dat adviseert

gemeenten om veel aandacht te schenken aan informatieborden en andere communicatie waarmee de aanwezigheid van cameratoezicht in de spotlights wordt gezet. Want opvallend genoeg zouden die communicatiemiddelen meer effect sorteren dan de camera's zelf. <<

Het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV) geeft voorlichting over cameratoezicht in de openbare ruimte en over publiek-private samenwerking bij camerabewaking. Op de website www.hetccv.nl zijn onder meer een webdossier, afwegingskader en handreiking te vinden. Ook de publicatie *Cameratoezicht en design* is er te downloaden. Neem voor meer informatie contact op met Joeri Vig, telefoon (06) 10 19 09 77, e-mail joeri.vig@hetccv.nl.

(foto rechts)
De Amsterdamse politie besteedt het live uitkijken van camera's uit aan de Dienst Stadtoezicht of aan een beveiligingsbedrijf.